

Кайзер Станеску

район Галац * 1921

«Ми пішли як квіти, а повернулися як ворони»

Коли вони забрали нас в червні 1942 року, вони сказали, що ми отримаємо землю і будинки, все можливе, але ми зрозуміли, про що йшлося. Коли ми йшли до Бугу, то побачили могили, в яких вони розстрілювали євреїв. І нас вони забрали, щоб зніщити.

Два місяці ми були в дорозі, на конях і возах. Там були підготовлені 500 землянок для 5000 циган. Вони були виріті в землі як підваль. У них не було ані вікон, ані дверей, спочатку не було печей. Пізніше ми вирили яму і встановили піч. Коли йшов сніг, дві або три сім'ї протискувалися в отвір. Але багато хто змушений був залишатися назовні. Більше тисячі померли. У людей було мало одягу. Нас депортують влітку, і деякі були тільки в сорочці і без всякої одягу. Одяг залишився на візку, який вони у нас забрали. Румунський офіцер перевірив наші торби і все у нас забрав: гроши, золото, все, що мали в торбах.

У центрі за нашими землянками була ратуша. Тоді там всі сковалися. Але не було вогню, і дві або три людини помирали щоночі. Мертвих голими викидали з вікна. Там була купа трупів.

Ми повинні були відносити зерно на вокзали, а назад несли каміння. Нас мучили, і нам не дозволяли залишати табір. Кого викривали в тому, що він ходив у село, той повинен був лягати головою вниз, і вони наносили йому 25 ударів палицею по попі.

Навесні нас привели в район Балти в ліс. Там нічого не було, найближче село було в 20 кілометрах. Нам довелося вирубувати ліс. Але цигани нічого не розуміли в вирубці дерев. Коли одне дерево падало, там були ще цигани, які пилили інші дерева. Вони цього не навчилися. Дерево падало на них, і багато хто там загинув.

Потім ми побудували житло з листя і смісу, і облаштувалися там на зиму. Ми повинні були пройти десять кілометрів пішки, щоб отримати наш район харчування. Для того, щоб принести воду, ми йшли два кілометри. Ми отримували 300 грамм кукурудзи і картоплі на людину в день. А пізніше вони давали нам миску з віджатим на сінням соняшником. Продукти іноді на зворотному шляху замерзали.

Як тільки фронт наблизився до Дону, кожен тікав, як він міг. Військові нам сказали: дивіться, що будете робити, а ми виrushаємо в дорогу. Хто не міг побудувати візок, і у кого були діти, засовував їх в мішок для хліба або ніс їх на плечах. А потім була погода, що не дай бог! Почався дощ.

По дорозі нас обігнав один німець і забрав нашого коня, щоб везти на ньому свою зброю. У візку було 11 дітей. Коли вони почали кричати, німець підняв кулемет і розстріляв їх всіх. Кров текла струмком. Слухай, я сьогодні плачу!

Коли ми прибули на Дністер в район Тирасполя, на нас було прокляття або я не знаю, що це було, почалася завірюха. Ми йшли в сорочках. Ми чекали там, почалася буря і вона тривала два дні. Цигани вмирали як курпіки.

І ми йшли далі, змучені, голодні, побиті, з усього нашого золота, наших килимів, нашої красивого одягу нічого не залишилося. Ми прийшли в тому, що було на нас.

Коли ми хотіли перейти Прут [кордон з Румунією], переход був закритий. Ми повинні були повернутися назад на 30-50 км в одне село в Бессарабії і допомагати в збиренні врожаю. Ми боялися, що знову треба буде повернутися до Трансністриї. У цьому селі ми залишалися ще два місяці. Там був тиф і багато циган загинуло. Це було велике нещастя.

Два роки я був в Трансністриї. Нас туди привели в 1942-му, а в 1944-му ми повернулися назад. Ми пішли як квіти, а повернулися як ворони.

Коли ми повернулися, знову почали працювати з казанками. Ми робили казанки, лопати, ключі. Тут нам було добре. Ми багато працювали і були в змозі купити вози і коней.

«Ми ушли як квіти, а вернулися як ворони»

Когда они забрали нас в июне 1942 года, то сказали сказали, что мы получим землю и дома, и все возможное, но мы поняли, о чем идет речь. Когда мы шли к Бугу, то увидели могилы, в которых они расстреливали евреев. И нас они забрали, чтобы уничтожить.

Два месяца мы были в пути, на лошадях и повозках. Там были подготовлены 500 пещер для 5000 цыган. Они были вырыты в земле как подвал. У них не было ни окон, ни дверей, поскольку не было печей. Позже мы вырыли яму и установили печь. Когда шел снег, две или три семьи противились в отверстие. Но многие вынуждены были оставаться снаружи. Более тысячи умерли. У людей было мало одежды. Нас депортировали летом, и некоторые из нас были только в рубашке и без всякой одежды. Одежда осталась на повозке, которую они у нас отняли. Румынский офицер проверил наши сумки и все у нас отнял: деньги, золото, все, что мы имели. В центре ниже наших землянок была ратуша. Тогда там все укрылись. Но не было никакого огня, и два или три человека умирали каждую ночь. Мертвых голыми выбрасывали из окна. Там была куча трупов.

Мы должны были относить зерно на вокзалы, а обратно несли камни. Нас мучили, и нам не разрешали покидать лагерь. Кого учили в том, что он ходил в деревню, тот должен был ложиться головой вниз, и они наносили ему 25 ударов дубинкой по попе.

Весной нас привели в район Балти в лес. Там ничего не было, ближайшая деревня была в 20 километрах. Нам пришлось вырубать лес. Но цыгане ничего не понимали в вырубке деревьев. Когда одно дерево падало, там были другие цыгане, которые пилили другие деревья. Они этому не научились. Дерево падало на них, и многие умерли там.

Затем мы построили жилища из листьев и хвороста и обустроились там на зиму. Мы должны были пройти десять километров пешком, чтобы забрать нашу рацион питание. Для того, чтобы принести воду мы шли

два километра. Мы получали 300 граммов кукурузы и картофеля, на человека в день. А потом они давали нам миску с отжатыми семечками из подсолнуха. Продукты иногда на обратном пути замерзали.

Как только фронт приблизился к Дону, все бежали кто как мог. Военные нам сказали, смотрите, что будете делать, так как мы отправляемся в дорогу. Кто не мог сделать тележку, и у кого были дети, засовывал их в мешок для хлеба или нес их на плечах. А потом была погода, что не дай бог! Начался дождь.

По дороге нас обогнал один немец и забрал одну нашу лошадь, чтобы погрузить на нее свое оружие. В тележке было 11 детей. Когда они начали кричать, немец поднял пулепет и расстрелял их всех. Кровь текла ручьем. Слушай, я сегодня плачу!

Когда мы прибыли на Днестр в район Тирасполя, на нас было проклятие или я не знаю, что это было, началась метель. Мы шли в рубашке. Мы ждали там, началась буря и она продолжалась два дня. Цыгане умирали как куропатки.

И мы шли дальше, измученные, голодные, побитые, со всего нашего золота, наших ковров, нашей красивой одежды ничего не осталось. Мы пришли в том, что было на нас.

Когда мы хотели перейти Прут [граница с Румынией], переход был закрыт. Мы должны были вернуться назад 30-50 км в одну деревню в Бессарабии и помогать в сборе урожая. Мы боялись, что мы снова должны будем вернуться в Транснистрию. В этой деревне мы оставались еще два месяца. Там был тиф и много цыган погибло. Это была большая несчастье.

Два года я был в Транснистрии. Нас туда привели в 1942-м, а в 1944-м мы вернулись назад. Мы ушли как цветы, а вернулись как вороны.

Когда мы вернулись, снова начали работать с котелками. Мы делали котелки, лопаты, ключи. Здесь нам было хорошо. Мы много работали и были в состоянии купить телеги и лошадей.

